

„Nové armádní muzeum připomene válečné dějiny od 9. století až po současnost,“ říká Aleš Knížek

29.06.2017

Armádní muzeum na Žižkově stojí pod Vítkovem již od roku 1932, aniž by prošlo jakýmikoli stavebními úpravami. To se má ale brzy změnit. Podle plk. Aleše Knížka, ředitele Vojenského historického ústavu, čeká muzeum rozsáhlá rekonstrukce, která uzavře budovu nejméně na čtyři roky.

U vchodu do muzea chybí jeho symbol - tank T-34-85. Jak to?

Tank je pryč kvůli plánované rekonstrukci budovy a na své místo se zřejmě ani nevrátí. Před hlavním vchodem stál již od 70. let minulého století a byl to typ T-34, pocházel ovšem z poválečné výroby ČKD. Neměl nic společného s 2. světovou válkou a neúčastnil se vůbec bojů. Byla to jen symbolika.

Co všechno změní plánovaná rekonstrukce?

Rekonstrukce bude masivní, vlastně první od roku 1932, tedy založení muzea, a přinese zvětšení výstavní plochy muzea ze současných 1413 na 3755 metrů čtverečních. Ráz budovy bude zachován, ale všechno půjde pod zem. Rekonstrukce budovy by měla trvat přibližně dva roky a další dva roky zabere připravit expozice. Předpokládáme, že v listopadu už bude muzeum zavřené a na jaře roku 2018 se předá jako staveniště.

Co nového nabídne nové muzeum návštěvníkům?

Vznikne nový vchod od cyklostezky, takže budou dva vstupy. Nádvoří bude zastřešené a bude zde možnost další expozice. Jinak hlavním cílem bude připomenout válečné dějiny od 9. století až po současné mise českých jednotek. Bude to procházka válečnými dějinami zemí Koruny české až do 21. století. Muzeum bude mít také dva sály na příležitostné výstavy, dokážu si představit, že můžou sloužit i k historii Prahy 3, jak vypadala za protektorátu, v odboji atd. Získáme konečně prostor, kde lze pořádat různorodé akce. S Prahou 3 bude spojená i malinká výstava o budově armádního muzea, jak se stavělo a za jakých podmínek vzniklo. Budou použité nové moderní technologie, nicméně základem expozice zůstane předmět. Nechceme jít extra moderní cestou některých muzeí, kde už máte jenom audio vize, ale se skutečným exponátem se nesetkáte.

Plánujete výstavní činnost na nějakém jiném místě, když bude muzeum zavřené?

Příští rok bude velká výstava Dotečky české státnosti, kterou připravujeme se správou Hradu a Kanceláří prezidenta republiky. Konat se bude v Jízdárně a Konírně na Pražském hradě. Vznikne výstava nejdůležitějších dokumentů, které jsou vázány k české a československé státnosti a podílet se na ní budou i kolegové z Národního archivu a archivní správy ministerstva vnitra. Příští rok bude samozřejmě velmi významný, protože bude 100. výročí od založení Československa. A samozřejmě, osmiček na konci letopočtu máme ještě víc: 1938, 1948, 1968... Další výstavy budou určitě následovat. Jinak díky rekonstrukci bude více času na zpracování sbírkového fondu nebo na restaurování exponátů. Ty tu dosud neměly takové kvalitní zázemí, jaké máme v Lešanech, a chceme je uvést do původního stavu.

Letos uběhlo 75 let od operace Anthropoid, kterou Vojenský historický ústav průběžně připomíná. Čím to, že se o tuto válečnou operaci začal více zajímat i Hollywood, přestože byla v minulosti zahraničními médii spíše přehlížena?

Mě potěšil film Anthropoid z několika hledisek. Bylo znát, že režie se ujal Sean Ellis, Brit, který se touto válečnou operací zajímal skoro 15 let. Během své první návštěvy Prahy ho toto téma přímo nadchlo a přál si ho filmově zpracovat. Bylo na něm vidět, že ho jako osobní záležitost. Já jsem vděčný za tento film i kvůli tomu, že toto vyloženě české téma uchopil po svém i někdo ze zahraničí a ukázal na tuto problematiku i jiný pohled. Díky tomu, že film koupily nejlepší distribuční sítě, se tak dostal do celého světa a nahlížel na československé vojáky zcela jiným způsobem, a to ve světovém měřítku, než tomu bylo doposud. Je dobře, že se celý svět začal zajímat o odstranění Reinharda Heydricha, který byl potencionálním nástupcem Adolfa Hitlera, a na působení československého odboje.

U filmu ještě zůstaneme. Do kin vstupuje film Dunkirk, přitom Vojenský historický ústav odhalil v květnu pamětní desku, která připomíná, že zde velitel brigády generál Alois Liška přijal 9. května 1945 bezpodmínečnou kapitulaci německých vojsk pevnosti Dunkerk.

Zde se jedná opravdu o náhodu. Výměna desky v severofrancouzském městě Wormhout byla plánovaná dva a půl roku. Stará deska byla nevyhovující, ne každý si uměl propojit význam toho, že se německá posádka vzdala právě veliteli brigády Aloisi Liškovi. Probíhaly tu kruté boje, mnoho československých vojáků přišlo během nich o život. Kapitulace přišla vlastně až po kapitulaci Německa. Němci tu bojovali skutečně až do poslední chvíle.

Médii proběhla kauza, kdy růžový tank, který patří Vojenskému historickému ústavu, chtěli členové brněnského vojenského klubu přemalovat opět nazeleno s tím, že „tank je symbolem osvobození od německého fašismu a je za ním více než 150 tisíc padlých rudoarmějců, za naši svobodu. Neumělec Černý jej znesvětil.“ Jak hodnotíte tuto jejich aktivitu?

Tank jsme zapůjčili do Brna na výstavu Moravské galerie Kmeny 90, která ukazuje subkultury 90. let. Růžový tank je neodmyslitelně spjatý se změnou režimu a svobodným projevem. Pánové, co přijeli a namalovali čtyři čáry na blatník tanku vodovými barvami, chtěli na sebe spíše upozornit a sdělit, že tank byl původně zelený. V Brně se nám to teda poněkud „vybarvilo“ jinak, než jsme plánovali a já jsem vlastně rád, že tank takhle pomohl Moravské galerii. Lidé ho berou nejen jako válečnou techniku, ale i sbírkový předmět. Je skoro až legrační sledovat pouť právě tohoto stroje. Příběh je známý: tento tank se nikdy neúčastnil osvobození Prahy. Byl dovezen v létě 1945 z Drážďan, vycouval na žulový podstavec na Smíchově, což je zajímavé proto, že v Lešanech vlastně tank nyní kouká na lom, kde podstavec udělali zajatí němečtí vojáci. Byl to ve své době nejtěžší tank IS-2 a symbolizoval velikost Rudé armády a Stalina. Číslo 23 mu bylo přimalováno vlastně zcela absurdně, v době srpnové okupace pak lidé sčítali toto číslo s rokem 1945 a dávali tomu další symboliku.

Martin Hošna

Aleš Knížek (nar. 1969) pracuje ve Vojenském historickém ústavu již 20 let. Jako ředitel pečuje o hmotné památky našeho vojenství a armády a zodpovídá za vědecko-výzkumné, muzejní a knihovní zařízení resortu Ministerstva obrany.

Text: Martin Hošna